

PAWŁOWSKI Sławomir SAC, Zasady hierarchii prawd wiary. Studium ekumeniczno-dogmatyczne na podstawie najnowszej myśli teologicznej (1984–2003), Lublin: Wydaw. KUL 2004, 355 s., streszcz. fr.; (Jeden Pan, Jedna Wiara. Studia i Rozprawy Instytutu Ekumenicznego KUL 16), ISBN 83-7363-213-1.

Autor jest adiunktem Katedry Teologii Ekumenicznej w Instytucie Ekumenicznym KUL oraz wykładowcą teologii dogmatycznej i ekumenizmu w Wyższym Seminarium Duchownym Księży Pallotynów w Ołtarzewie. Omawiana publikacja jest zmienioną wersją jego rozprawy doktorskiej, obronionej w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim w 1999 r. Potrzeba zmiany wynikała m.in. z konieczności uaktualnienia podjętej problematyki o publikacje, które ukazały się po zamknięciu redakcji rozprawy doktorskiej. Dostępna obecnie szerszej rzeszy czytelników, książka zbiera, analizuje i systematyzuje refleksję teologiczną z lat 1984–2003 na temat soborowej zasady hierarchii prawd, podejmowaną zarówno przez teologów katolickich, jak i niekatolickich, oraz przez Urząd Nauczycielski Kościoła. Przyjęty przedział czasowy autor wyjaśnia chęcią kontynuowania prac podjętych już w okresie wcześniejszym przez takich autorów, jak: H. Witte, W. Henn i M. Lowery. Ważną inspiracją takiego wyboru była również chęć uwzględnienia wyników prac nad zasadą hierarchii prawd prowadzonych przez Wspólną Grupę Roboczą Światowej Rady Kościołów i Kościoła Rzymskokatolickiego. Prace te zapoczątkowano w 1984 r. i zakończono je opublikowaniem w 1990 r. wspólnego, ekumenicznego dokumentu studyjnego pt.: *Pojęcie „hierarchii prawd” — interpretacja ekumeniczna*. Należy od razu uprzedzić jednak czytelnika, iż przyjęty przedział czasowy nie wszędzie został utrzymany, co sam autor nazywa „odstępstwem”, a jego konieczność odpowiednio uzasadnia.

Niezwykle bogato udokumentowana rozprawa S. Pawłowskiego formułuje nie tylko odpowiedź na pytanie o najnowszą myśl teologiczną na temat zasady hierarchii prawd, ale podejmuje także próbę jej oceny i wskazania jej implikacji. Autor rozpoczyna od przedstawienia podstaw idei hierarchii prawd w perspektywie historycznej. Zwraca w tym miejscu uwagę na jej biblijne zakorzenienie,

jej obecność w formie różnych odpowiedników w wielkiej tradycji Kościoła, a także Kościołach nierzyskokatolickich. W następnym, drugim, rozdziale analizie poddano nauczanie Kościoła katolickiego na temat zasady hierarchii prawd. Autor wyjaśnia, że „Magisterium Kościoła Rzymskokatolickiego wypowiedziało się na temat hierarchii prawd przede wszystkim w swoim nauczaniu uroczystym poprzez Sobór Watykański II w *Dekrecie o ekumenizmie*” (s. 43). Jednakże także po Soborze Urząd Nauczycielski Kościoła wypowiadał się na ten temat kilkanaście razy. Analiza wszystkich tych wypowiedzi stała się treścią tegoż rozdziału. Ważną częścią refleksji jest następnie trzeci rozdział i jego spojrzenie z perspektywy hierarchii prawd na Katechizm Kościoła Katolickiego. Autor wyróżnił bezpośrednio i pośrednio wypowiedzi Katechizmu na temat zasady hierarchii prawd oraz przedstawił proces krytycznej recepcji Katechizmu w tym aspekcie. Czwarty rozdział przedstawia przebieg prac Wspólnej Grupy Roboczej nad wypracowaniem ekumenicznego stanowiska odnośnie do zasady hierarchii prawd oraz zawiera analizę wspomnianego już dokumentu końcowego wraz z krótkim słowem na temat jego – jak dotychczas – niewielkiej recepcji. W rozdziale piątym znajdujemy systematyczną prezentację hierarchii prawd. Opierając się na sformułowaniu soborowego Dekretu o ekumenizmie (nr 11), autor wyróżnił pięć istotnych elementów tejże zasady, które stały się treścią poszczególnych paragrafów. Są to zagadnienia: prawdy (prawd), doktryny katolickiej, porządku i zróżnicowanego powiązania prawd, sposobu istnienia samej zasady (obiektywnego i subiektywnego) oraz fundamentu wiary chrześcijańskiej. Doniosły w swej wymowie jest szósty rozdział. Podejmuje on najpierw kwestię praktycznej aplikacji zasady hierarchii prawd w kontekście mariologii, eklezjologii, nauki o usprawiedliwieniu, a także – choć raczej tytułem przykładu – w odniesieniu do nauki o szatanie i aniołach, do opisu sekt oraz w zakresie egzegezy biblijnej. W drugim etapie autor skupił się na ukazaniu znaczenia, jakie teologowie katolicy przypisują omawianej zasadzie w teologii, w duszpasterstwie, duchowości i ewangelizacji oraz w ekumenizmie. Końcowy, siódmy, rozdział jest próbą sformułowania oceny, wyciągnięcia wniosków i nakreślenia perspektyw funkcjonowania zasady hierarchii prawd. Autor poddaje ocenie wypowiedzi Magisterium Kościoła, teologów i dokument studyjny Wspólnej Grupy Roboczej. Kreśląc perspektywę funkcjonowania zasady hierarchii prawd, zwraca uwagę na kryteria treściowe, uprzywilejowane pomoce, praktyczne sposoby redakcyjne i warunki metodologiczne dla stosowania tej zasady.

Zamieszczona na końcu książki bibliografia obejmuje zarówno dokumenty Magisterium Kościoła, jak i pisma teologów, odnoszące się do problemu pracy. Warto w tym miejscu jednak wspomnieć, że – jak pisze autor – „bibliografia [...] nie odzwierciedla adekwatnie struktury źródeł pracy” (s. 10) i odstępuje od przyjętej zasady metodologicznej. W tym przypadku „odstępstwo” to jest błogosławieństwem dla czytelnika, który dzięki temu znajduje tu spis wszystkich najważniejszych publikacji na temat hierarchii prawd wiary, bez ograniczenia czasowego.

Publikacja S. Pawłowskiego stanowi dzieło bardzo doniosłe. Jego lektura pozwala poznać historię, rozwój, sposoby i możliwości aplikacji niezwykle ważnej zasady teologicznej, bez której trudno wyobrazić sobie możliwość postępu na drodze myślenia ekumenicznego.

Rajmund Porada (Opole)